

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 3, NO 5, STIP, MACEDONIA, 2018

ГОД. III, БР. 5
ШТИП, 2018

VOL. III, NO 5
STIP, 2018

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. III, Бр. 5
Штип, 2018

Vol. III, No 5
Stip, 2018

PALMK, VOL 3, NO 5, STIP, MACEDONIA, 2018

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,
Република Македонија

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Гурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,
Republic of Macedonia

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, United States of America
Tole Belcev, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruyse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Даница Гавриловска–Атанасовска (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип, Македонија

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Danica Gavrilovska-Atanasovska (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, Macedonia

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:
<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

BIBLIOGRAPHIC INFORMATION

Journal Name	PALIMPSEST International Journal for Linguistic, Literary and Cultural Research
Abbreviation	PALMK
ISSN (print)	2545-398X
ISSN (online)	2545-3998
Knowledge field:	UDC 81
UDC code	UDC 82 UDC 008
Article Format	HTML/ PDF; PRINT/ B5
Article Language	Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish, Italian
Type of Access	Open Access e-journal
Type of Review	Double-blind peer review
Type of Publication	Electronic version and print version
First Published	2016
Publisher	Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip, Republic of Macedonia
Frequency of Publication	Twice a year
Subject Category	Language and Linguistics, Literature and Literary Theory, Education, Cultural Studies
Chief Editor	Ranko Mladenoski
Country of Origin	Republic of Macedonia
Online Address	http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL
E-mail	palimpsest@ugd.edu.mk Academia edu https://www.ugd.academia.edu/ PALIMPSESTПАЛИМПСЕСТ
	Research Gate https://www.researchgate.net/profile/Palimpsest_Palimpsest2
Profiles	Facebook Palimpsest / Палимпсест
	Twitter https://twitter.com/palimpsest22
	SCRIBD https://www.scribd.com/user/359191573/Palimpsest-Палимпсест

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

15 ПРЕДГОВОР

Светлана Јакимовска, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Svetlana Jakimovska, editor of Palimpsest

ЈАЗИК / LANGUAGE

19 Виолета Јанушева

ИСТИОТ/А/О/Е ВО НОВИНАРСКИОТ ПОТСТИЛ НА
МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК

Violeta Janusheva

THE [SAME] IN THE JOURNALISTIC SUB-STYLE OF THE STANDARD
MACEDONIAN LANGUAGE

31 Игор Станојоски

ЗА И ПРОТИВ УПОТРЕБАТА НА АОРИСТОТ ОД НЕСВРШЕНИТЕ
ГЛАГОЛИ

Igor Stanojoski

USE OF IMPERFECTIVE AORIST: FOR AND AGAINST

43 Марија Леонтик

КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА ГЛАСОВИТЕ ВО ТУРСКИОТ И ВО
МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НИВНА КЛАСИФИКАЦИЈА

Marija Leontik

CONTRASTIVE ANALYSIS OF THE TURKISH AND MACEDONIAN
SOUNDS AND THEIR CLASSIFICATION

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

61 Chahinda Ezzat

LES VOIX DU « SILENCE » DANS LE SILENCE DE MAHOMET DE SALIM
BACHI

Chahinda Ezzat

VOICES OF “SILENCE” IN THE SILENCE OF MAHOMET BY SALIM BACHI

73 Марија Ѓорѓиева Димова

ПИШУВАЊЕТО КАКО ДОМУВАЊЕ

Marija Gjorgjieva Dimova

WRITING AS A NARRATIVE HOME

87 Nurdan Yeşilyurt

DEDE KORKUT HİKÂYELERİ'NDE İHANET MOTİFİ ÜZERİNE

Nurdan Yeşilyurt

UPON THE THEME OF TREACHERY IN THE BOOK OF DEDE KORKUT

99 Satı Kumartaşlıoğlu

AFYONKARAHİSAR/EMİRDAĞ TÜRKÜLERİNDE COĞRAFYA VE
MEKÂN UNSURLARI

Satı Kumartaşlıoğlu

GEOGRAPHY AND PLACE ELEMENTS IN EMIRDAG FOLK SONGS

115 Şerife Seher Erol Çalışkan, Tuğba Teke

TÜRKMEN EFSANELERİNDE NEDİR ŞAH

Sherife Seher Erol Calışhkan, Tugba Teke

NEDIR SHAH IN TURKMENIAN LEGENDS

131 Славчо Ковилоски

ХРИСТЕ ХАЏИ КОНСТАНТИНОВИЧ: ПИСМОВНИК И ЕРМИНИЈА

Slavcho Koviloski

HRISTE HADZHI KONSTANTINOVICH: PISMOVNIK AND ERMINIA

139 Can Şen, Alp Eren Demirkaya

TROYSKİLİ AHMED TACEDDİN'İN RUSYA TÜRKLERİNİN TİYATRO
FAALİYETLERİ HAKKINDAKİ BİR YAZISI

Can Şen, Alp Eren Demirkaya

AN ARTICLE OF AHMED TACEDDIN FROM TROYSKI ABOUT
THEATER ACTIVITIES OF RUSSIAN TURKS

151 Даниела Андоновска-Трајковска

ТРАГАЊЕ ПО ЕСЕНЦИЈАТА ВО (ВОН)ТЕКСТОВНИТЕ СТРУКТУРИ
(КОН „ВО КОЖУРЕЦОТ НА ВЕКОТ“ ОД ВЕСНА МУНДИШЕВСКА-
ВЕЛЈАНОВСКА)

Daniela Andonovska-Trajkovska

A QUEST FOR THE ESSENCE IN THE (EXTRA) TEXTUAL
STRUCTURES OF “IN THE COCOON OF THE CENTURY”
BY VESNA MUNDISHEVSKA-VELJANOVSKA

161 Ивона Мургоска, Мариче Чолакова

РЕАКТУЕЛИЗАЦИЈА НА МИТОТ ЗА АНТИГОНА ВО ДРАМИТЕ
НА СОФОКЛЕ И НА ЖАН АНУЈ

Ivona Murgoska, Mariche Cholakova

REACTUALIZATION OF THE MYTH ANTIGONE BY SOPHOCLES
AND ANOULIH

КУЛТУРА / CULTURE

179 **Luciana Guido Shrempf**

VIAGGIO NELLA STORIA DELL'ITALIA CONTEMPORANEA ATTRAVERSO I FILM DEGLI ULTIMI VENTI ANNI: DALLA PRIMA GUERRA MONDIALE AD OGGI

Luciana Guido Shrempf

A JOURNEY ACROSS THE HISTORY OF CONTEMPORARY ITALY THROUGH THE MOVIES OF THE LAST TWENTY YEARS: FROM THE FIRST WORLD WAR UNTIL TODAY

197 **Слободан Милошески**

КУЛТУРА НА ЧИТАЊЕ НА ЛИКОВНИТЕ ДЕЛА

Slobodan Milosovski

CULTURE OF READING THE ARTWORK

207 **Петар Намичев, Екатерина Намичева**

ЧАРДАКОТ – ВИТАЛЕН ПРОСТОПЕН ЕЛЕМЕНТ ОД ГРАДСКАТА КУЌА ВО ШТИП ОД 19 ВЕК

Petar Namicev, Ekaterina Namicheva

THE BALCONY LOGGIA - A VITAL SPATIAL ELEMENT OF THE 19TH CENTURY HOUSE IN SH TIP

221 **Стојанче Костов**

ОРСКАТА ТРАДИЦИЈА КАЈ МАКЕДОНСКАТА ДИЈАСПОРА ВО СРБИЈА (ПО ПРИМЕРИ ОД ИСТРАЖУВАЊАТА НА ЕТНОКОРЕОЛОГОТ МИХАИЛО ДИМОСКИ ВО ГЛОГОЊ И ВО ЈАБУКА)

Stojanche Kostov

THE FOLK DANCE TRADITION OF THE MACEDONIAN DIASPORA IN SERBIA (FOLLOWING THE RESEARCHES OF ETHNOCHOREOLOGIST MIHAILO DIMOSKI IN PANCHEVO, KACHAREVO, GLOGONJ AND JABUKA)

233 **Zorica Nikolovska**

DER ÜBERSETZUNGSPROZESS ALS MACHTÄQUILIBRIUM ZWISCHEN VERSCHIEDENEN KULTUREN

Zorica Nikolovska

THE TRANSLATION PROCESS AS A POWER EQUILIBRIUM BETWEEN DIFFERENT CULTURES

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

245 Mohamed El-Halfaoui

LANGUES ET CULTURES DANS LE SYSTEME EDUCATIF MAROCAIN
(ANALYSE DES REPRESENTATIONS)

Mohamed El-Halfaoui

LANGUAGES AND CULTURES IN THE MOROCCAN EDUCATIONAL
SYSTEM (ANALYSIS OF REPRESENTATIONS)

259 Abderrahim Turchli

VERS UNE PROMOTION DE L'ENSEIGNEMENT – APPRENTISSAGE DE
L'INTERCULTUREL A TRAVERS LA LECTURE DE L'ŒUVRE LITTERAIRE
SUBSAHARIENNE

Abderrahim Turchli

TOWARDS THE PROMOTION OF INTERCULTURAL TEACHING-
LEARNING THROUGH READING FRANCOPHONE LITERARY WORK

269 Адријана Хаџи-Николова, Нина Даскаловска

СТРАТЕГИИТЕ ЗА ЧИТАЊЕ ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК

Adrijana Hadji-Nikolova, Nina Daskalovska

READING STRATEGIES IN ENGLISH LANGUAGE INSTRUCTION

281 Ümit Süleymani

MAKEDONYA'DA TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ PSİKOLOJİK
ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ümit Süleymani

A STUDY ON THE PSYCHOLOGICAL PROPERTIES OF TURKISH
TEACHER CANDIDATES IN MACEDONIA

293 Милена Гаврилова, Нина Даскаловска

ИНДИВИДУАЛНИ РАЗЛИКИ МЕЃУ УЧЕНИЦИТЕ И РАЗЛИЧНИ
СТИЛОВИ НА УЧЕЊЕ

Milena Gavrilova, Nina Daskalovska

INDIVIDUAL LEARNER DIFFERENCES AND DIFFERENT LEARNING
STYLES

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 307** **Људмил Спасов, Димитар Пандев**
„СТАНДАРДЕН МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК“ ОД АВТОРКАТА ВИОЛЕТА
ЈАНУШЕВА

Ljudmil Spasov, Dimitar Pandev
STANDARDEN MAKEDONSKI JAZIK [STANDARD MACEDONIAN
LANGUAGE] BY VIOLETA JANUSHEVA

- 313** **Ранко Младеноски**
БЕЛЕТРИЗИРАЊЕ НА ТЕОРИЈАТА И ТЕОРЕТИЗИРАЊЕ НА
БЕЛЕТРИСТИКАТА

Ranko Mladenoski
BELLETRIZING OF THE THEORY AND THEORIZING OF THE
BELLETRISTICS

- 331** **Марија Гркова**
ПРАГМАТИЧКАТА КОМПЕТЕНЦИЈА ВИДЕНА НИЗ ОЧИТЕ НА
НАСТАВНИЦИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ

Marija Grkova
PRAGMATIC COMPETENCE THROUGH THE EYES OF A FOREIGN
LANGUAGE TEACHERS

ДОДАТОК / APPENDIX

- 339** ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ПРЕДГОВОР

Почитувана читателке, ценет читателу,

Пред вас го имате петтиот број на меѓународното научно списание *Палимпсест* со кој тоа влегува во третата година од своето постоење. Бавните, но сигурни исчекори кои ние како уредници ги остваруваме со секој нов број на списанието само ни ја потврдуваат увереноста дека сме биле на вистинскиот пат кога ги поставувавме неговите темели. Имено, водени од идејата на нашиот патрон Гоце Делчев дека „светот единствено е поле за културен натпревар меѓу народите“ сметавме дека токму страниците на нашето списание, преку размената на идеи и сознанија, ќе создадат нов простор за културен и научен натпревар. Во тој дух и се определивме трудовите да се објавуваат на повеќе јазици (англиски, француски, германски, италијански, турски и руски јазик), секако негувајќи го, пред сè, мајчиниот македонски јазик. Во тој дух беше и определбата да се објавуваат трудови не само на домашни туку и на странски автори чиј интерес за списанието расте со секој нареден број.

Во петтиот број на списанието во петте рубрики (*Јазик, Книжевност, Култура, Методика на наставата и Прикази*) се распределени вкупно 25 труда. Дел од нив се напишани од страна на автори од Македонија: Виолета Јанушева, Игор Станојоски, Марија Леонтиќ, Марија Ѓорѓиева Димова, Славчо Ковилоски, Даниела Андоновска-Трајковска, Ивона Мургоска, Мариче Чолакова, Лучана Гвидо-Шремпф, Слободан Милошески, Петар Намичев, Екатерина Намичева, Стојанче Костов, Зорица Николовска, Адријана Хаџи-Николова, Нина Даскаловска, Милена Гаврилова, Умит Сулејмани, Људмил Спасов, Димитар Пандев, Ранко Младеноски и Марија Ѓркова. Покрај нив, во рубриката *Книжевност* свој придонес дадоа и Чахинда Езат (Chahinda Ezzat) од Египет, како и Нурдан Јешилјурт (Nurdan Yeşilyurt), Сат' Кумарташл'оглу (Satı Kumartaşlıoğlu), Шерифе Сехер Ерол Чал'шкан (Şerife Seher Erol Çalışkan), Тугба Теке (Tuğba Teke), Џан Шен (Can Şen) и Алп Ерен Демиркаја (Alp Eren Demirkaya) од Турција. Помеѓу преостанатите, рубриката *Методика на наставата* ја збогатија и Мохамед Ел-Халфаи (Mohamed El-Halfaoui) и Абдерахим Турчли (Abderrahim Turchli) од Мароко.

Искажувајќи искрена и длабока благодарност кон сите автори кои дадоа свој придонес за збогатувањето на овој број, воедно ја изразувам и својата цврста убеденост дека културниот и научен натпревар на страниците на *Палимпсест* нема да застане и дека во него ќе продолжат да објавуваат трудови, на големо задоволство на Уредувачкиот одбор и на Редакцискиот совет, наши колешки и колеги од сите континенти.

Светлана Јакимовска, уредник на Палимпсест

FOREWORD

Dear reader,

This is the fifth issue of the international scientific journal *Palimpsest* which enters the third year of its existence. The slow but sure steps forward that we as editors accomplish with each new issue of the journal confirm our conviction that we were on the right track when we laid down its foundations. Namely, led by the idea of our patron Goce Delchev that “the world is only a field for cultural competition among nations”, we believed that the pages of our journal, through the exchange of ideas and knowledge, would create a new space for cultural and scientific competition. In that spirit we decided to publish articles in many languages (English, French, German, Italian, Turkish and Russian), certainly nurturing, above all, our native Macedonian language. In that spirit was the decision to publish articles not only from Macedonian but from foreign authors as well whose interest in the journal grows with every new issue.

In the fifth issue of the journal a total of 25 papers are placed in the five sections (*Language, Literature, Culture, Teaching Methodology and Book Reviews*). Some of them are written by authors from Macedonia: Violeta Janusheva, Igor Stanojoski, Marija Leontik, Maria Gjorgjieva Dimova, Slavcho Koviloski, Daniela Andonovska-Trajkovska, Ivona Murgoska, Mariche Cholakova, Lucana Guido-Schrempf, Slobodan Miloseski, Petar Namichev, Ekaterina Namicheva, Stojanche Kostov, Zorica Nikolovska, Adrijana Hadzi-Nikolova, Nina Daskalovska, Milena Gavrilova, Umit Sulejmani, Ljudmil Spasov, Dimitar Pandev, Ranko Mladenovski and Marija Grkova. In addition to them, among the contributors to the “*Literature*” section were Chahinda Ezzat from Egypt, as well as Nurdan Yeşilyurt, Satı Kumartaşlıoğlu, Sherife Seher Erol Calışkan, Tugba Teke, Can Şen and Alp Eren Demirkaya from Turkey. The “*Teaching Methodology*” section was also enriched by Mohamed El-Halfaoui and Abderrahim Turchli from Morocco.

Expressing sincere and deep gratitude to all authors contributing to the enrichment of this issue, I also express my firm conviction that the cultural and scientific competition on the pages of *Palimpsest* will not stop, and to the great pleasure of the Editorial Board and the Editorial Council, our colleagues from all continents will continue to publish their articles in the journal.

Svetlana Jakimovska, editor of Palimpsest

ТРАГАЊЕ ПО ЕСЕНЦИЈАТА ВО (ВОН)ТЕКСТОВНИТЕ СТРУКТУРИ (КОН „ВО КОЖУРЕЦОТ НА ВЕКОТ“ ОД ВЕСНА МУНДИШЕВСКА- ВЕЛЈАНОВСКА)

Даниела Андоновска-Трајковска

Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Македонија
daniela.andonovska@uklo.edu.mk

Апстракт: Овој труд претставува семиотичка анализа и интерпретација на поетската книга „Во кожурецот на векот“ од Весна Мундишевска-Велјановска која се подготвува да излезе од печат на српски јазик во издаваштво на Центар за култура, Пожаревац, Србија, при што се осветлуваат некои значенски рамништа коишто се врзуваат за определена лирска песна, но и такви коишто се издигнуваат на ниво на апстрактно поимање на значењето на целото поетско сочинение како естетски знак. Оттука, на површина излегуваат четирите елементи: вода, воздух, земја и оган кои поетесата, се чини, спонтано и несвесно ги има кодирано во својата поезија укажувајќи на синергијата и на нивната меѓусебна зависност во времето и во просторот на физичко, но и на метафизичко рамниште. Во вториот дел од трудот, извршена е анализа на поетскиот код од аспект на јазикот, односно потенцирани се стилистичките и версификациските карактеристики на кодот по што се изведува заклучок дека кодот е неповторлив во однос на својата манифестација поради присуството на неочекувана рима и остри и шокантни метафори кои ја засекуваат свеста на читателот овозможувајќи го чинот на освестување и свртување кон егзистенцијалистичките мотиви.

Клучни зборови: *поетски код, семиотичка анализа, интерпретација, „Во кожурецот на векот“, Весна Мундишевска-Велјановска.*

1. Вовед

Поетското сочинение „Во кожурецот на векот“ од поетесата Весна Мундишевска-Велјановска се состои од три поетски циклуси со следниве наслови: „Во зародишот на денот“, „Во лавиринтот на судбината“ и „Метаморфози на себството“ во кои се сместени 50 песни. Книгата содржи избор од песни кои се веќе објавени во претходни поетски изданија во авторство на Весна Мундишевска-Велјановска и тоа: „Во сонот сон“ (изд. Книжевна младина на Македонија, Скопје, 1994), „Неспокојно сонце“ (изд. БИД „Мисирков“, Битола, 1997), „Ден-денување“ (изд. ИД ДОО „Развиток“ – Битола, Битола, 1999), „Вибрации на духот“ (изд. „Совет на 34 Караманови поетски средби“, Радовиш, 2007), „Поетски дијалог“, коавтор: Милица Димитријовска-Радевска (изд. „Матица

македонска“, Скопје, 2010), „Двоглед“ (изд. „Матица македонска“, Скопје, 2015), а содржи и три песни коишто претходно не се објавени во самостојно издание. Препевот на песните е од Снежана Алексиќ Станојловиќ.

2. Метод

Поаѓајќи од тоа дека литературниот текст претставува еден знак (Лотман, 2005) и дека тој знак е составен од свои конститутивни елементи кои треба да се земат во целост (како структура) за да се добие значењето применуваме три пристапи при анализата: првиот – целото поетско сочинение го сметаме за еден литерарен знак, вториот – една песна сметаме дека е еден литерарен знак и третиот – песната како литерарен знак се разгледува во корелација со другите песни и на тој начин се укажува на интертекстуалната поврзаност, но и на инtrateкстуалната, затоа што песните се дел од едно поетско сочинение. Првиот пристап овозможува нова перспектива на гледање на поетското сочинение од повеќе песни како структура, како неповторлива композиција којашто има значење и којашто може да се разгледува и од аспект на формата и од аспект на содржината и којашто, ако се погледне повнимателно, може да фрли нова светлина и врз семантичките одредници на секоја од песните кои се содржат во него. Вториот пристап овозможува да се согледа композицијата на лирската песна и да се утврди нејзиниот удел во рецепцијата на знакот како целост од ознака и означено, но и од интерпретанти. Третиот пристап овозможува да се утврди кохерентноста на поетското дело и неговата отвореност кон вонтекстуалните структури.

Имајќи го предвид тоа дека означеното и означителот како елементи на знакот (Sosić, 1996) може да се поистоветат со содржината и формата на литературното дело (Solar, 2005), но и тоа дека знакот со себе повлекува и други знаци како интерпретанти (Pierce, 1894) овој труд се занимава со разгледување и на формата и на содржината на поетското дело преку нивна интерференција, бидејќи е очигледно нивното заемно дејство (и формата влијае врз содржината и содржината – врз формата).

Треба да се каже и тоа дека имајќи ја предвид теоријата на рецепцијата и влијанијата на Ролан Барт (Barthes, 1975) и Умберто Еко (Еко, 2001) според кои текстот добива смисла само во контакт со читателот, но и тоа дека текстот поставува определени барања до читателот во насока на пополнување на празнините (особено во поетскиот текст кој содржи специфичен код) свесни сме уште на почетокот дека ова е само едно од можните читања на *Во кожуреџот на векот* како писмоуен текст.

3. Водата, воздухот, земјата и огнот како знаци

Во лирските отпечатоци на Мундишевска-Велјановска се препознаваат четирите основни елементи од коишто е создадено сè:

земјата, водата, воздухот и огнот. Најчестите лексеми во нејзината поезија, всушност, имплицитно и експлицитно укажуваат на четирите основни елементи и како знак и како означено и како нешто што стои од другата страна на знакот. Така, земјата, водата, воздухот и огнот се знаци со кои таа ја кодира опстојбата на душата во секојдневието на безумието, во долот на болот, во ходниците на осаменоста, во многубројните потврдувања и негирања на себеспознанието, во бесконечните артикулации упатени до небото преку патиштата недогледни и непознати, а навестени, во предвечерието на болката од која се раѓа зборот, во меурот на молкот, во рамнодушноста и апатијата на душата, во фалсификувањето на животот (*Смешавме лепак од снисушта/ и вознемирен фат,/ па всудаваме живот/ во вазната-дупликат* („Експонат дупликат“)) над амбисот на немоќта, во свесноста за светот кој ја заборавил својата папочна врска со прамајката (*Растрчаност,/ раштрканост,/ франшизам,/ .../згазена достоинств,/ задавена креативност,/ цинизам...Светов/ е расадник/ на сонисушта/ напати стерилен за/ свездени промени* („Свет на бајки“)), за контрадикторноста на манифестацијата на личноста која покрај нас поминува и маските со кои си ја криеме болката и за многу други нешта со кои денот ѝ пркоси на ноќта. Лирското Јас е свесно за минорноста на човекот, но и покрај тоа човековата природа нè тера да се осуетиме и да се затвориме во корупката на нашето Его и да бидеме себични (*Зрно прашина сме/ во вселената,/ а таложиме себичности/ во меѓупросторот/ на калдрмата на душата* („Суетност“)). Весна Мундишевска-Велјановска ја разголува и онака голата слика за денот во овој свет во кој превртените вредносни ориентации прават трајно оштетување на нашите души. Нема кој да ја чуе песната на птицата во светот кој научил да живее со болка и кој се задушува самиот себеси во апатија и алиенација на духот: *Претставата на животот/ ја деградираат/ извличени карактери/ на сколеничени актери./ На сцената – неколна сувост,/ во публика – сместена глупост./ Фабула на нишност/ до безмилост./ Суфлирање немост,/ потиштена интерактивност./ Себичности/ во хорор сличности,/ скржлавени недолжности/ на квази личности.../ Какви нелогичности!!!* („Театар на нелогичности“). А сепак, и покрај еден куп невредности, ограничувања, окови и приземјувања, слободата ги наоѓа своите крилја за да ги нарама и за да полета за да ја зачува својата сушност (*Дрвото развлече крилја,/ испушти крик,/ витрината ја исучи во жица/ и се возгорди – Птица* („Птицата во штицата“)).

Но, да почнеме со ред. Земјата се препознава како мајка хранителка, но и како потпора, како грутка која не може лесно да се скрши, бидејќи се метаморфозирала во камен. Таа, во исто време, укажува и на крепоста на векот која се потпира врз каменот на зборот и на минливоста на материјата, бидејќи сè е земја и повторно ќе се врати во земја. Таа е есенција на материјата и основа за раѓањето на формата. Но, таа е и прав која ги обвиткува петиците наши и која ја тресе од

рамениците за да не ни дотежува по патот кој го одиме кон вечноста. Земјата може и да изрони без да ја изгуби својата сушност (*Во Долот/ на осамата/ еродираат седименти/ од сенките на карпите/ на болот* („Долот на болот“) и да уништи (*Триејќи се бесно/ камењата денот го истрошија/ и пепел го сторија* („Арена“)). Таа може и да се огради од своите мултиплицирани Јас нуркајќи се во бездомие то на својата сувост и чекајќи ја водата за да ја облагороди (*Искри фрлаа/ камењата/ а земјата/ мртва/ в земја се испика./ Свикаа громко/ планињето/ и божем солзи/ потекоа/ во река* („Бура“)).

Водата како знак во поезијата на Мундишевска-Велјановска го придвижува статичниот елемент којшто стои до неа. Таа е знак посочувач, носител, мудрост, меморија. Таа е предвестител на промената. Таа е промена. Водата го разбранува духот и го овозможува текот на мислите преку допирот со рапавоста на зборот кој се содржи во каменот. Водата е извор на болка ако е заматена и ако кристализираната свест не може да си го види својот одраз во неа поради збиеноста на молекулите, но и нејзината способност да ја раствора материјата за да ѝ ги промени својствата по кои таа се препознава. Водата е сеќавање за мигот кој ни бега од под прстите неусетно. Таа го движи времето превртувајќи се во свесност за неповторливоста на мигот кога сме во неа и кога таа нè одминува како камчиња покрај брегот. Но, таа е и неусетна и напати невидлива, но моќна за да придвижи или да замрзне – *Овде/ подземни реки/ ги поткреваат/ илузиите/ во недотек* („Долот на болот“). Водата е и актант кој дејствува под влијание на невидлив адресант за да се рече сама оставајќи отпечаток на земјата по кој ќе биде препознатлива и по кој земјата ќе воздигнува долго потоа: *...пливам/ во камчестиот залив/ на векот... Се цедам/ во центрифугата/ на сонот/ додека водата/ со мене делка/ скулптури во брегот* („Во заливот на векот“). Знакот Вода и знакот Земја се мешаат за да создадат ново значење, а од нивната интерференција освен референција се препознава и персонифицирана емоција (*Се напнувам да просрам/ низ калливото лице/ на вознемирената вода... Меѓу камењето на дното/ станав експонат што бабри./... Што сè ли крие/ водата во нас!?* („Водата во нас“)).

Воздухот укажува на духот, на здивот, на почетокот на животот, на будењето, на тоа што се случува во сонот, на бестелесноста, на слободата по која копнее телото ограничено во времето, просторот и контекстот, на летот, на птицата заглавена во штицата! Воздухот имплицитно е кодиран во стиховите *Сакам да се вгнездам/ во кожуреџот на Зборот –/ да првнам во пеперутка,/ да го опрашам Просторот* („Куќа од сонштата“). Тој го овозможува летот и замавнувањето на крилјата на пеперутката, а во исто време и го исполнува просторот кој не сака да биде сконцентриран во една точка како есенција на нешто што може да се актуелизира. Тој е простран, но алчен за уште поголем простор. Неговите молекули вибрираат на голема далечина за да опфатат сè, дури и тоа што не сака да биде опфатено. Воздухот е и здив по кој се препознаваме и

спознаваме душкајќи во просторот: *Го барам/ здивот на минувачите (воздух)/ заплеткан сред/ пајажината на ветрот (воздух)./ Вдишувам (воздух) само/ вкус на тревите/ измешан со/ пожарот (оган) на денот („Потрага“).*

Дека поетесата ги комбинира елементите на експлицитен, но и имплицитен начин доказ се и следниве стихови: *Школка сум/ развлечена/ на границата/ меѓу водата (вода – експлицитно) и брегот (земја – имплицитно)...* *Ветрот (воздух – имплицитно)/ со камења (земја – имплицитно) и песок (земја – имплицитно)/ врз грбот ми бразди (вода – имплицитно) („Меѓу два света“).* Од стиховите можеме да ја забележиме и ритмиката на повторувањето на елементите како знаци (вода, земја, воздух, земја, земја, вода) со кои се кодира опстојбата во меѓупросторот – чест мотив во поезијата на Мундишевска-Велјановска. Не може, а да не се забележи и кругот во кодот: се започнува со вода и се завршува со вода и на тој начин се заокружува циклусот. Во исто време кодот станува затворен за секаква интервенција од страна на компетентниот читател, бидејќи е стегнат во згусната семантика која се манифестира во затворен циклус отпорен на надворешни влијанија – за да не истече водата, за да не се издише воздухот, за да не се закопа земјата во мислата за смислата.

Огнот ја буди душата и поради него таа знае дека е жива. Огнот е иницијатор, испраќач, мотиватор, поттикнувач, придвижувач. Тој е збир на контрадикторности, тој стоплува и гори, дава и зема, прегрнува и отфрлува, асимилира и индивидуализира, ослободува и заробува, облагородува и жигосува. Се разгорува од воздухот, но умира од долгиот јазик на водата и од преградката на земјата. Тој е и антагонист и протагонист на векот – несуден чувар на камчето под јазикот. Во стиховите на Мундишевска-Велјановска, спротивно на очекувањата, се препознаваат повеќе елементи како знаци со кои се кодира битисувањето. Во следните стихови тоа се земјата, водата, воздухот и огнот: *Земјата (земја) гори (оган),/ пресушија (воздух) дождовите (вода), сред општиот хаос/ ги удавив (вода) соновите (воздух)...*, изворот на огнот немоќен собира здив, а воздухот ја има моќта да уништи наместо да вдахне живот. *Земјата (земја – и асоцијативен и синтагматски однос) гори (оган – асоцијативен однос), бреговите (земја – синтагматски) се запалени (оган – синтагматски), а деновите – потонати (имплицитно – вода), Сонцето (оган – асоцијативен однос) збркано/ собира зраци (оган – синтагматски однос),/ раскикотен немирот/ го турна в облаци (воздух и вода – синтагматски однос),/ Беспросторна магла (воздух – синтагматски однос)/ ги ослепи чекорите (земја – синтагматски однос),/ пиштеше мракот/ под жигот на оковите./ Ископав (земја – синтагматски) свезди (оган – асоцијативен однос),/ ги запалив (оган) бреговите (земја – синтагматски),/ полесно можеби/ ќе испливаат (вода – синтагматски) деновите („Бидување“).* Оттука може да се апстрахираат елементите и тоа по следниов редослед: земја, оган, воздух, вода, вода, воздух, земја, вода, оган, земја, оган, оган, оган, воздух и вода, воздух, земја, земја, оган,

оган, земја, вода. Оваа низа на елементи е отворена и може да се рече дека е и оптимистична, бидејќи започнува со импликација за уништувањето и губењето на врската со своето внатрешно Јас кое не се покажува пред светот преку давењето на соновите и губењето на врската со надворешното Јас преку давењето на деновите, па преку огнот кој не е само уништувач туку и двигател и субјект со свој делокруг на дејствување, оптимистично се очекува да испливаат деновите (од вода). И ако на почетокот земјата гори, на крајот од песната водата е таа која ја поставува новата рамнотежа. Интересно е да се забележи и тоа дека и покрај тоа што во идентификувањето на елементите преку лексемите со кои експлицитно, но и имплицитно се укажува на нив, се забележува синтагматски, односно метонимиски однос, сепак длабоко во структурата на песната лежи асоцијативниот, односно метафоричниот однос. Тоа го поткрепуваме со следниве примери: *земјата гори, пресушија дождовите, ги удавив соновите, бреговите се запалени...*

Во следните стихови водата е најдоминантниот елемент преку којшто се укажува на дијалектичката поврзаност на причината и последицата, но и на шокантниот момент кога причината и последицата си ги заменуваат местата и кога антагонистот се претвора во протагонист и кога трагачот станува трага. Песната завршува со неповторлива сцена на метафизичко раздавање на душата, рацете се завиткани во лава како содржател на сите четири елементи (и оган и земја и вода и воздух) и како знак за означување на симбиозата на елементите кои покрај тоа што функционираат сами, посилни се кога се обединуваат и покрај недореченостите и контрадикторностите кои ги определуваат: *Бараш вода,/ водата по тебе тече./ Завиткани во лава/ си ги стегаме рацете/ и место вода/ си ги подаваме срцата* („На врвот на вулканот“).

Во песната „Предизвик“ (*Љубопитна, Ноќта/ расфрла искри* (оган),/ *очи/ да ѝ бидат, вид./ Невиден пламен* (оган)/ *свездите* (оган) *ги голтна,/ од пискоти никна/ бескраен сид* (земја),/ *Кришум пријде/ месечина* (земја) *бледа,/ дождови* (вода) *безброј/ в поглед ѝ скрит./ „Залудно“ – низ шепот* (воздух) / *ја преплаши ветрот* (воздух) –/ *„бегај, Огнот* (оган)/ *уште не е сит* („Предизвик“)), најзабележлива е ритмиката на елементите и тоа: оган, оган, оган, земја, земја, вода, воздух, воздух, оган, а сето тоа потсетува на анапестот како трисложна ритмичка стапка во која првите два слога се ненагласени, а третиот е нагласен (овде: првите два елементи се ненагласени, а третиот – нагласен). Од друга страна, огнот е доминантната која е најнагласена. Со оган се започнува и се завршува. И ова е круг, но се доживува како отворен, поради тоа што се завршува со состојба на нерамнотежа (огнот уште не е сит) по којшто се очекува да се реализира дејството субјект-објект (според актантиот модел на Грејмас, иако тој модел се однесува на наративните структури (Greimas, 1987: 106-120)), но тоа останува недоречено, а е навестено, индицирано.

И во следниве стихови се препознава ритмиката на елементите *Гргорат* (вода) *немири*,/ *роморат* *вжештени* (оган) *води* (вода),/ *во брзакот* (вода) *на безизлезот*/ *просирно се нишам* (воздух)/ *и... дишам* (воздух)... – *трепетно, но – Дишам* (воздух)! („Мачнина“) и тоа: вода, оган, вода, воздух, воздух, воздух. Овој распоред се доживува како амфибрах каде првиот и третиот слог се ненагласени (овде – првиот и третиот елемент), а вториот е нагласен (во случајот – оган) додека елементот воздух е најнагласен, бидејќи три пати се појавува и со него завршува песната. Оттука и покрај насловот на песната („Мачнина“), таа завршува оптимистички поради тоа што добива здив, но и соодветна артикулација.

Четириите елементи се менуваат за да ја создадат ритмиката и за да му вдахнат душа на зборот, но како да не се тие доволни за да се определи семантички мислата, така што *Петтиот елемент*/ *дреми во дилема*:/ *Да никне* (земја),/ *на среќа*,/ *во виша математика*/ *или*/ *да блесне* (оган)/ *во етерот* (воздух) *на својата*/ *метафизика*!? („Шах позиција“). Кој ли е петтиот елемент, се прашуваме? Тоа е метаелемент кој е содржател на земјата, огнот и воздухот. Недостасува уште водата за да добие тој храброст да се артикулира и да си го најде своето место меѓу преостанатите четири. Можеби на среќа, кодот ќе го исфрли на површина, а можеби творецот ќе го создаде со моќта на рациото и космичката енергија.

4. За поетскиот код

Кодот на Мундишевска-Велјановска е густ од семантички аспект, но и затворен од синтаксички аспект. Тој не трпи интервенции, ниту закривувања. Тој означува во неповторливото единство на здивот, мислата и зборот. Читателот е оставен сам на себе во процесот на отворање на затворените кружни површини, во кршењето на школката бисерна, во барањето на симболиката, во доживувањето на ритмиката преку римуваниите зборови и фономорфолошките фигури на повторување (*Овој дотег*/ *до недоглед*,/ *на очиглед*,/ *е наш неизбег* („Неизбег“)). Музиката природно се надоврзува на стиховите и звучи во синхронија со космичката енергија. Мислата се артикулира преку противречности (*...отиде на гумното*/ *и легна меѓу куп железоз*/ *коските да си ги стопли* („Во пазувите на денот“)), невообичаени и сложени метафори во кои имплицитно се споредуваат тешко споредливи нешта, но и кратки алегии со кои се остварува визуелната комуникација со читателот. Јазикот е строг во својата намера да го означи конкретното преку апстрактното за да го направи универзално и за да ја спознае сушноста на постоењето. Мундишевска-Велјановска употребува неологизми и архаизми и тоа многу често во невообичаени споеви и на сосема неочекувани места, а токму таа нејзина поетска постапка ја прави оригинална и препознатлива. Стиховите се римувани и тоа на неправилен и неочекуван начин (на крајот од стиховите, но и во средината, на почетокот или на крајот, без некоја претходно подготвена

шема), а често се јавува и параномазијата: *Кога возљубената убост/ испарува во грубост,/ а оваа во лудост,/ кога инаетот баботи/ во поган оган/ – двајцата ќе здивнеме/ или ќе стивнеме/ во модрилото на подочниците/ сон што присенува./ Збег ќе ни биде/ залезот на солзите/ во овој заспан живот/ што ни се обденува („Дрво на осамата“). Исто така, чести се лирските паралелизми. За да се добие звучноста, таа често пати употребува алитерација и асонанца и на тој начин го создава тоналитетот на единството меѓу содржината и формата. Игрив е стихот поради римата, но во исто време е и строг кој не допушта дигресија. Зборовите се одбрани и стокмени како камчиња во мозаик. Секое поместување ќе значи тектонско изместување на основата на песната.*

Нејзиниот код е толку препознатлив и специфичен само за неа, што таа наместо својот рачен потпис може да го употреби својот поетски печат за да се идентификува во просторот и времето или како што кажува поетесата: *Мојата точка е уницијација/ на единството на интервалите/ во хармонична композиција („Точката на светот“).*

И покрај строгоста на кодот и покрај жилавоста на зборот кој не се плаши да осамне сам по цена да ја рече вистината која е сурова, бидејќи ги идентификува сите опстојби на духот од кои огледалото бега исплашено, лирскиот излив во *Во кожурецот на векот* не се затвора во песимизам. Напротив, крикнува проблесокот во зборот за да го слави битието како творечко суштество и за да ја разбуди свеста кај многуте заспани и легнати покрај патот: *Благословуваме:/ • ова наше постоење/ • оваа освездена радост/ • овој волшебен живот/ • овој вонземен свет/ • ова чудо./ Во пајажината/ на вистината/ ова збунето вселенско дете/ допрва открива/ дека цвет е („Чудо“).*

5. Заклучок

Од сето претходно кажано може да се заклучи дека од содржински аспект поетското сочинение „Во кожурецот на векот“ претставува литерарен знак кој има комплексен означител – 50 песни врзани во три циклуси кои со специфичноста на кодот овозможуваат целиот текст да се доживува како писмо (Барт, кај Шериф, 2007) на начин што го предизвикува компетентниот читател да стане коавтор во процесот на рецепција на естетскиот знак. Елементите *вода, воздух, земја* и *оган* се елементи на означителот и тие се препознаваат во сите песни во експлицитна, но и во имплицитна форма, како именки, но и како глаголи, во синтагматски, но и во асоцијативен однос и на тој начин придонесуваат текстот да се пренесе во семантичкото рамниште каде што реципиентот ќе биде слободен да создава значења. Тоа, пак, укажува на динамичноста на структурата и значењето на текстот. (Barthes, 1975).

Поетскиот код се одликува со густина поради присуството на непредвидливите и суровите метафори, но и мелодичен – поради честата употреба на лирските паралелизми и на римата (најчесто женската рима) и тоа во неправилен редослед. Употребата на шокантните споеви на

зборови и на таканаречните без пардон-метафори, им придава надреалистички призвук на стиховите, бидејќи означителите, иако навидум едноставни (елементите), упатуваат на многу интерпретанти кои се распространуваат долж линијата на оската на комбинирањето. (Jakobson, 1988).

Имајќи го предвид претходно реченото дека значењето е променлива категорија и зависи од реципиентот и од контекстот (Фиш, кај Шериф, 2007), тешко е со една определба да се ограничи означеното. Затоа ќе речеме само дека едно од можните видувања за значењето е следново: првиот циклус песни се доживува како огледало на денот во кое човекот се обидува да го види својот одраз, а со тоа и да се самоопредели во многузначниот простор, вториот – како рефлексija на светот денес кој страда од агонија, апатија и алиенација и третиот – како рефлексija за рефлексijата или мисла за мислата и за смислата. Сите три циклуси се обединети под еден наслов „Во кожурецот на векот“, затоа што сите три претставуваат потпорна точка врз која се гради мислата за смислата, а во исто време сите три претставуваат климакс, односно – градациско редување на мислата за смислата и за откровението на векот преку онтогенезата на човекот.

Библиографија

1. Barthes, R. (1975). *The Pleasure of the Text*. Richard Miller (transl.). New York: Hill and Wang.
2. Eko, U. (2001). *Granice tumačenja*. Beograd: Paideia.
3. Greimas, A. J. (1987). *On Meanings: Selected Writings on Semiotic Theory*. Perron, P. J. and Collins, F. H., Theory and history of literature, Vol. 38. Minneapolis: University of Minnesota Press. 106-120.
4. Jakobson, R. Dva aspekta jezika i dva tipa afatičnih smetnji во Jakobson, R. i Halle, M. (1988). Stamać, A. (ured.). Zagreb: Globus. pg. 56-59.
5. Pierce, Ch. S. (1894). *What is a Sign?* Retrieved from
6. <https://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/us/peirce1.htm>
7. Solar, M. (2005). *Teorija književnosti*. Zagreb: Školjska knjiga.
8. Sosir F. de. (1996). *Kurs opšte lingvistika*. Sremski Karlovci; Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića. (Novi Sad: Budućnost).

*

- Лотман, Ј. М. (2005). *Структурата на уметничкиот текст*. Скопје: Македонска реч.
- Шериф, Џ. К. (2007). Структурализмот и семиотиката. *Судбината на значењето: од Сосир до Дерида: зборник (структурализам, семиотика, наратологија, деконструкција)*. уред. Андоновски, В., Скопје: Култура, стр. 213-241.

Daniela Andonovska-Trajkovska

“St. Clement of Ohrid” University, Republic of Macedonia

A Quest for the Essence in the (extra) Textual Structures of “In the Cocoon of the Century” by Vesna Mundishevska-Veljanovska

Abstract: This paper draws on a semiotic and semantic analysis of Vesna Mundishevska-Veljanovska’s poetry book “In the Cocoon of the Century” that is about to be published in Serbian language by the Center of Culture in Pozharevac, Serbia. The analysis sheds light on several semantic levels of specific lyric poems, as well as on several levels of abstract interpretation of meaning of the entire poetic endeavor.

In addition, four elements come to the forefront: water, air, earth, and fire, which the poetess seems to have coded in her poetry spontaneously and unconsciously, by pointing to their synergy and interconnectedness in time and space, at both the physical and metaphysical level. The second part of the paper offers language analysis of the poetry code, i.e. the stylistic and versification features of the poems. Eventually, the paper concludes by highlighting the fact that the poetess’ code is original in terms of its manifestation, due to the presence of unexpected rhyme as well as sharp and rather shocking metaphors that penetrate reader’ consciousness, enabling their awakening and turning towards the really essential concepts.

Keywords: *poetry code, semiotic analysis, interpretation, “In the Cocoon of the Century”, Vesna Mundishevska–Veljanovska.*

ГОД. III
БР. 5

ПАЛІМПСЕСТ

РАЛІМПСЕСТ

VOL. III
NO 5

